

MA'MURIY JAZONING HUQUQIY MOHIYATI VA IJTIMOIIY AHAMIYATI

O'zbekiston Respublikasi

Jamoat xavfsizligi universiteti

To'raliyev To'rali Muzaffarovich

Annotatsiya: Ushbu maqolada ma'muriy jazoning huquqiy mohiyati, uning davlat boshqaruvi va huquqiy tartibotni ta'minlashdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi. Ma'muriy jazo ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxsga nisbatan qo'llaniladigan huquqiy ta'sir chorasi sifatida ko'rib chiqilib, uning jazolovchi, tarbiyaviy, ogohlantiruvchi va profilaktik xususiyatlari yoritiladi.

Kalit so'zlar: ma'muriy jazo, ma'muriy javobgarlik, huquqiy mohiyat, qonuniylik, huquqiy tartibot, profilaktika, tarbiyaviy ta'sir.

Jamiyat hayotida qonuniylik, tartib va intizomni ta'minlash davlatning eng muhim vazifalaridan biridir. Har qanday huquqiy davlatda fuqarolarning huquq va erkinliklari bilan bir qatorda ularning qonunlarga rioya etish majburiyati ham mavjud. Ushbu majburiyatni ta'minlashda ma'muriy jazo instituti alohida o'rin tutadi. Ma'muriy jazo davlat tomonidan ma'muriy huquqbuzarlik sodir etgan shaxsga nisbatan qo'llaniladigan huquqiy ta'sir chorasi bo'lib, u jamiyatda huquqiy tartibni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Ma'muriy jazoning huquqiy mohiyati shundan iboratki, u faqat qonunda belgilangan asoslarda va vakolatli organlar tomonidan qo'llaniladi. Bu jihat ma'muriy jazo institutining qonuniylik tamoyiliga tayanishini ko'rsatadi. Hech bir shaxs qonunda nazarda tutilmagan jazo bilan jazolanishi mumkin emas. Shu sababli ma'muriy jazo davlat majburlovining tartibga solingan, huquqiy chegaralangan va adolat mezonlariga asoslangan shakli hisoblanadi.

Ma'muriy jazo jinoyat jazolaridan farqli ravishda ijtimoiy xavfi nisbatan past bo'lgan huquqbuzarliklarga nisbatan qo'llaniladi. Uning maqsadi shaxsni og'ir jazolash emas, balki sodir etilgan xatti-harakatning noto'g'riligini anglatish, uni qonunlarga hurmat ruhida

tarbiyalash va kelgusida bunday huquqbuzarlikning takrorlanishiga yo‘l qo‘ymaslikdan iborat. Shu bois ma‘muriy jazo jazolovchi xususiyat bilan birga tarbiyaviy va profilaktik mazmunga ham ega.

Ma‘muriy jazoning ijtimoiy ahamiyati uning faqat huquqbuzarga emas, balki butun jamiyatga ta‘sir ko‘rsatishida namoyon bo‘ladi. Jazo chorasining qo‘llanishi boshqa shaxslarga ham ogohlantiruvchi ta‘sir ko‘rsatadi, ularda qonunni buzish oqibatlari haqida tasavvur hosil qiladi. Natijada fuqarolarda huquqiy ong, mas‘uliyat hissi va qonunlarga nisbatan hurmat kuchayadi.

Ma‘muriy jazo institutining samarali qo‘llanishi davlat boshqaruvida intizomni mustahkamlash, jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklarning oldini olish hamda fuqarolarning qonuniy manfaatlarini himoya qilishga xizmat qiladi. Shu jihatdan ma‘muriy jazo huquqiy davlat tizimining ajralmas elementi sifatida baholanishi lozim.

Ma‘muriy jazo davlat tomonidan qonuniy asosda qo‘llaniladigan huquqiy ta‘sir chorasi bo‘lib, uning asosiy vazifasi huquqbuzarni jazolash bilan cheklanmaydi. U shaxsni tarbiyalash, huquqbuzarliklarning oldini olish, jamiyatda qonuniylik va intizomni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli ma‘muriy jazoning huquqiy mohiyatini to‘g‘ri anglash uni amaliyotda adolatli va samarali qo‘llashning muhim sharti hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi.
2. O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi.
3. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta‘minlash — taraqqiyot va farovonlik garovi. — Toshkent: O‘zbekiston, 2017.
4. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O‘zbekiston strategiyasi. — Toshkent: O‘zbekiston, 2021.
5. Administrative law and public responsibility issues: national legislation and comparative legal approaches.